

Svet pleše

Na vsakem koraku smo tega dne na Dunaju občutili močnejši in nevsakdanji utrip življenja. Mesto je praznovalo. Dunajčani pa tudi številni obiskovalci iz drugih držav so v velikem pričakovanju potrpežljivo več ur čakali v vrsti za vstopnice. Zapali so velikemu umetniku in režiserju Williju Pettru, saj je bilo znano, da bo letošnja revija na ledu edinstveno doživetje za vsakogar. Povsem nov program z naslovom »Svet pleše« (Tanzende Welt) je na otvoritveno predstavo 23. januarja privabil v največjo dvorano v Ev-

ropi preko 12.000 ljudi. Glasbena spremljava pod vodstvom Roberta Stolza je močno dopolnila že tako bogati, približno tri ure trajajoči program. Vrstili so se številni umetniško izvedeni prizori, ki so gledalce vedno znova navdušili. Seveda so tudi reflektorji opravili svoje. Drsalci kot so Ingrid Wendl, Emmy Puzinger, Michele Colberg, Monique in Felix Heiningner, Fernand Loeman, Helmut Loeffke in Hugo Dümler so želi še posebna priznanja. Dunajski reviji na ledu je prisostvovalo tudi 24 slovenskih novinarjev in fotoreporterjev. Zanimivo, da so

samo naši televiziji dovolili snemanje. Turistično in avtobusno podjetje Kompas iz Ljubljane je povabilo novinarje na ogled revije in s tem omogočilo poročanje iz revije. Enak program revije bo tudi v Celovcu. Že sedaj zbirajo Kompasove turistične poslovalnice na Bledu, Jesenicah in v Kranju prijave za ogled revije v Celovcu, ki se bo pričela 24. februarja in bo trajala vse do 9. marca.

Zveneča imena nastopajočih drsalcev bodo prav gotovo privabila v Celovcu številne obiskovalce z Gorenjske. — DRAGO KASTELIC.

MA NO
PA NO
MA NO

Številka 4

Kranj
 30. januarja 1965

Predzgodovinska »Sikstinska kapela«

14. septembra 1940 so otroci med igro odkrili sredi grmičevja na hribu Montignac, v pokrajini Dordogni, vhod v neko votlino. »V notranjosti«, so pripovedovali, ko so se vrnili v vas »so risbe«. Te »risbe«, ki so bile v resnici predzgodovinske slikarije, so danes eden najdragocenejših umetniških zakladov sveta, dan njihovega odkritja pa je eden najvažnejših datumov v vsej zgodovini človeštva. V Lascauxu je predzgodovinski človek, ki so ga vsi imeli za suroveža in bitje, ki se še ni osvobodilo svoje prvotne živalskosti, kakor vsem nam v posmeh zapustilo nad vse plemenito dediščino. Lascaux ne dopušča niti najmanjšega dvoma v to, da so bili naši predniki pred 30 tisoč leti izredni umetniki in da je njihova umetnost tako živa v izrazu in moderna v tehniki, da je njenim iznajditeljem zastal dih. Teško so verjeli svojim očem. Toda ni jim bilo dano dolgo občudovati to bogato zapuščino njihovih prednikov. Manj kot dvajset let po odkritju so se vrata Lascauxa zaprla. Slikarjam, ki so dolga tisočletja kljubovale času, je grozil propad zaradi neke nenavadne plesni. Jasno je bilo treba zapreti ter poklicati na pomoč zdravnike in znanstvenike, ki bi ozdravili slikarije. Danes že zagotovo vemo, da jih bodo rešili, vrata v jamo pa bodo kljub temu ostala zaprta, ker bi se sicer bolezen lahko zopet pojavila. Bronasta vrata so se za trenutek odprla. Ogledali smo si zaklad, ki smo ga tako nenadoma in samo za kratek čas iztrgali temini. Osupnili smo in ostali brez besed.

Potem smo ga vrnili tišini in samotni noči.

Lascauxu proti nevarnost

Zaskrbljujoče šušljanje...

In potem kratka in jedrnata vest. Lascaux je bolan.

Stotine pretresljivih sporočil z gane Evropo, Ameriko in Azijo. Ves svet pozabi na svoje skrbi in hoče novic o bolniku, ki pripada dragoceni dediščini človeštva. Zdravstveno poročilo je oprezno: Lascaux je v nevarnosti.

Ministrstvo opozarja na pretečo nevarnost. Laboratoriji so pripravljene takoj priskočiti na pomoč. Znanstveniki brez besed zapuščajo svoje delo in prihajajo iz Pariza, Marseille, Bordeauxa in Toulousa. Francija se z vso ljubeznijo sklanja nad zglavjem dragega bitja. Nudi mu najbolje, kar ima: svoj um in svoje srce.

Drugo zdravstveno poročilo: bolezen zmaguje. Že tako dvomljivo ravnovesje se še bolj zamaje.

Dva kilometra od kraja Montignac v Dordogni se nad levim bregom Lozère dviga porasla

planota. Tam je zakopan zaklad. Jama, ki jo je v terciaru izdolbla od močnega deževja narasla reka, je podobna katedrali. Njena ladja, ki meri 30 metrov, se nadaljuje v kapeli. Brenil jo je imenoval: predzgodovinska Sikstinska kapela. Kakor vsaka bazilika ima tudi ta svojo skrivnostno grobnico: »Carovnikove rove«. Jama je sveto mesto.

Cigava grobnica je to?

Sami smo. Klečimo. Oči so zaprte. Tišina se zgoščuje. Zrak je težak in nasičen z ogljikom. Zastruplja nas. Vlaga prodira skozi obleko, živci drhtijo...

Narahlo odpremo oči. Na stenah z izmučenimi obrisi se igra svetloba žarometov, ki jemlje

Alta mirina dvoj nica - rešena

občutek prostornine in barv. Freske, ki so bile tako dolgo zakopane na dnu zgodovine, se nenadoma prebude. Ogromna množica konjev, jelcnov, bizonov in bikov kipi na oboku, pod strogim in pazljivim očesom bajeslovne živali s tankimi rogovi, mačjim gobčkom in s trebuchom breje krave! Galop narašča. Kopita udarjajo sedaj v senco, potem zopet v svetlobo. Biki se s sklonjenimi glavami in upognjenimi rameni postavljajo po robu nevidnemu sovražniku.

In tam dalje je kapela. Stene se približajo druga drugi. Že sicer ozek hodnik postane še ožji. Z ramenom se dotaknem rdeče krave, ki se sunkovito obrne. Skupina kitajskih konj beži nekam na desno. Pred menoj, na zidu odhaja trop rusih ponijev. Malo dalje jih temna, sloka in sestradana krava priganja v fantastičen dir. Potem je tu še rjavkast konj, ki bo pravkar padel vznak. Na steni napada mož s ptičjo glavo, v stanju katelepsije, bivola z razparanim trebuhom, ki pa je še vedno nevaren. Ptica opazuje miroljubnega nosoroga, ko zapušča mesta tragedije. Je mar to grob velikega preroka?

Rodila se je umetnost

Dr Bauer nam je pripovedoval: »Po dolgih in naporih urah raziskovanj, ko zapuščam svoje instrumente, se me polašča neka čudna začaranost... Ne vem več, kje sem... Občutek imam, da sta čas in prostor izginila. Ko se zopet vrnem na površino, se mi vse okrog mene ždi čudno in nenavadno.«

Svežina slikarij je zaskrbljujoča. Jacques Mar-sat deček, ki je s svojimi tremi prijatelji odkril znamenito jamo, je našel v njej paleto predzgodovinskega slikarja. Na njej so bili še ostanki barve. Na zidu pa kažejo okameneli odtisi mesta, kjer je stal oder. Slikarji so s pomočjo svojih učencev zasadili v stene grobo otesana drevesna debla, nanje pa so z vrvo pritrtili deske, to je predstavljalo oder za poslikanje obokanega stropa. Ustvarjali so v soju mamljive razsvetljave. Gorele so kamnite svetilke, napolnjene z živalskimi maščobami ali koščki odišavljenega lesa. Vse je ostalo tako, kot bi morali slikarji, zaradi neznanega vzroka, nenadoma zapustiti jamo.

Tukaj je bila pred 30.000 leti rojena umetnost. Slikarska šola, ki se ne more primerjati z nobeno! Korak za korakom lahko sledimo umetnikovemu napredku. V začetku se je posluževal vedno istih materialov: v širokih posodah, izdolbenih v kamen je zdrobil manganov oksid, ki daje črno barvo in železov, ki daje rdečo, rjavo in oranžno. Sprva je slikal sproti, kasneje si je napravil čopiše iz dlak in perja. Tretji način pa je bil, da je koščke barv nanesel kar neposredno na skalo, tako kot delajo danes slikarji, ki slikajo z ogljem. Barvo in mineralne okside je vedno pomešal z živalsko mastjo — bikovo ali jelenjo. Tako je dobil neke vrste testo. Natlačil si ga je v usta in ga skozi votlo kost izpihal na steno. Kasneje je iznašel neke vrste samokres, da mu ni bilo treba več uporabljati svojih ust. Njegova tehnika se je počasi izboljševala. In z njo tudi njegove risbe.

Vsa čarovnija Lascauxa je v tem, da so slikarji odkrili gibanje. Walt Disney vidi v njih predhodnika. Uspelo jim je predstaviti človeškemu očesu divjad v svojem naravnem gibanju. Najmanjšo prasko v skali, najmanjšo spremembo na gladki površini stene so znali uporabiti, da so še povečali življenja. Človek je svoj razum podaril oblikam in stvaritvam v jami.

Kdo so bili pravzaprav ti ljudje? Morda lovci na divjad, ki so jih vodili najnižji instikti? Njihove slikarije se zde kot čarovniški obred. Predzgodovinski človek je menil, da sled živali, ki jo lovi, pomeni, da jo sme ujeti. Znanstveniki, ki raziskujejo predzgodovino, mislijo, da so imeli njihovi davni junaki zelo razvito in zamotano miselnost. Bili so dosledni, kar zadeva dovršenost in popolnost. Potreben jim je bil ideal lepote, ki jih je dvigal iz revnih okoliščin. Čutili so potrebo posredovati svojo strast za lepim prostorom in časom. Štiri tisoč let so iskali. Srečavali so vsakovrstne ovire. Toda napredovali so. Imeli so neko družbeno ureditev. Z njo se je začela delitev dela, ki je bila nujna. Družba je morala to delo osebno prizadevati, da ga je razumela in da je sprejela nalogo hraniti umetnike, ki so ustvarjali zanjo.

Dovršenost slikarij v Lascauxu je povsem spremenila mit o primitivnem človeku.

TONCI JALEN
(Dalje prihodnjič)

„(prelepa) GORENJSKA“ danes in včeraj

Osnutek plana: nezadostno

Deficit v naši zunanjetrgovinski bilanci, lanskoletni ukrepi v našem gospodarstvu in njihove posledice, težave z devizami in z uvozom reprodukcijskega materiala, s tem v zvezi pa prekinitve dela v kranjski tovarni gumijevih izdelkov »Sava« in napovedi drugih kolektivov, da se jim obetajo enaki ukrepi — vse to je le hmeljo nekaj pozitivnega: ljudje zdaj vedo, kaj je Jugobanka, vedo za sistem razdeljevanja deviz, za načelo odvisnosti uvoza reprodukcijskega materiala od izvoza svojih izdelkov itd. V zadnjih dneh sem že nekajkrat slišal po ulicah, gostinskih lokalih in v čakalnicah pri zobozdravniku v Kranju, na primer, naslednji avtoritativni stavek: »Ja, ko nam pa Jugobanka ne da deviz!« Preprosti ljudje, delavci, so se začeli zanimati za naše gospodarstvo — zdaj, ko je neposredno prizadet njihov žep, njihov standard, eksistenca.

To samo ob rob naši sedanji gospodarski situaciji, ki je močno kritična, o kateri na najrazličnejših forumih razpravljamo iz dneva v dan in pri tem iz dneva v dan delamo vedno iste in nove napake. Nekaj pa se je pokazalo prav v zadnjem času: bolj kritični postajamo, vse bolj se zavedamo, da so naši uspehi ali neuspehi stvar nas vseh in vsakega posameznika posebej, nič več tako slepo ne zaupamo tudi aktom naših najvišjih predstavniških in upravnih organov. Razprava pred sprejetjem zveznega družbenega plana je to pokazala, še bolj pa se morda to odraža v razpravah o osnutku republiškega družbenega plana za leto 1965 prav v teh dneh. Osnutek, ki ga je pripravil in predložil skupščini Zavod za gospodarsko planiranje SR Slovenije, doživlja v zadnjih dneh tako močno kritiko, da so ga nekateri skupščinski odbori sprejeli s preprosto ugotovitvijo, da je tako zanič, tako načelno, tako nerealno, da se o njem komaj splača govoriti in da je treba sestaviti novega.

Kje so garancije, da se ne bodo ponovile lanske težave?

Osnutek plana ne daje garancije, da se letos glede investicij ne bo zgodilo isto kot lani. Skupna vsota investicij, ki so v Sloveniji predvidene v znesku 280 milijard dinarjev, ne sodi v sklop načel o stabilizaciji našega gospodarskega razvoja. Razlika je le v tem, da se je vir financiranja investicij spremenil — večjo vlogo imajo gospodarske organizacije.

Tako so pred dnevi ugotovili na seji predsedstva Gospodarske zbornice okraja Ljubljana. Predsednik zbornice Janez Nedog je med drugim rekel:

Proгноza investicij v osnutku plana je taka, da jo ne moremo smatrati kot prispevek k stabilizaciji gospodarstva. Sedanja stopnja našega gospodarskega razvoja takega plana ne bi prenesla. V osnutku plana kritiziramo predvideno razdelitev 15% obveznega posojila in predvideno uporabo sredstev iz prostovoljnega združevanja. Zakaj? Trdimo, da je tak način zbiranja sredstev špekulativen. To je dejansko težka obsodba, toda s takim načinom financiranja ne moremo naprej, ker bomo osiromašili velike gospodarske potenciale. Gospodarstvu pobiramo denar s posojilom in oročanjem, potem ga pa vračamo

v gospodarstvo po nekih subjektivnih, nepreštudiranih kriterijih. Po politiki ekstenzivnega investiranja investiramo v nove objekte. To je največja napaka osnutka plana. Malo investicij je predvidenih za usposobitev starih kapacitet, za odpravljanje ozkih grl, za preorientacijo na izvoz, za usposabljanje notranjih rezerv — to pa ni prispevek k povečanju produktivnosti dela. Tisto, kar osnutek plana govori o povečanju produktivnosti dela, je navadna parola.

V osnutku plana pa piše:

Osnovni cilj gospodarske politike v letu 1965 bo odločna usmeritev na stabilizacijo gospodarskega razvoja.

Sporno vprašanje: razdelitev investicijskih sredstev

Stabilizacijo gospodarskih gibanj naj bi omogočilo zmanjšanje realnega obsega investiranja, potrošnja sredstev pa bi morala biti usmerjena predvsem v tiste dejavnosti, ki so v dosedanjem razvoju zaostajale in povzročale neskladnosti v proizvodnji. To se nanaša predvsem na energetiko, proizvodnjo reprodukcijskega materiala in na kmetijstvo. Zaradi ekonomskega položaja delovnih organizacij v teh in v nekaterih drugih dejavnostih, ki same ne bodo razpolagale z zadostnimi sredstvi, se v planu predvideva da se z združevanjem sredstev delovnih organizacij in z bančnimi sredstvi (kreditir) zagotovi naložbe v njihova osnovna sredstva. Pričakovati je bilo, da bodo sredstva iz 15% republiškega obveznega posojila prvenstveno namenjena za investicije v področje energetike in premogovnikov. Iz gradiva pa je razvidno, da so ta sredstva namensko usmerjena za pokritje obveznosti, ki izvirajo iz kreditov, odobrenih iz sredstev odpravljenega DIF, in za nadaljevanje graditve objektov na področju kmetijstva in turizma, ki so se v letu 1964 financirala iz sredstev tega sklada. Del sredstev pa je namenjen za kreditiranje prometa in za izgradnjo pomembnejših objektov republiškega pomena z negospodarskega področja. Prav tako se bodo dospele anuitete uporabljale za intervencije pri financiranju tistih dejavnosti, katerih razvoj bo zagotavljal odpravo temeljnih strukturnih neusklajenosti v gospodarskem in družbenem razvoju. Prostovoljno združena (v banki deponirana) sredstva delovnih organizacij pa se bodo uporabila za izgradnjo elektroenergetskih objektov in za izgradnjo surovinske osnove ter za modernizacijo in razširitev premogovnikov.

Cilj: manj novih delavcev in večja produktivnost

Nadaljne pripombe k osnutku plana gredo na račun zaposlovanja delovne sile. Eden izmed činiteljev namreč, ki so lani neugodno vplivali na neusklajen gospodarski razvoj, je bilo nedvomno tudi ekstenzivno zaposlovanje delovne sile. Smernice resolucije in družbeni plan predvidevata razvoj gospodarskega sistema v letu 1965 v tej smeri, da bo na povečanje proizvodnje vplivala predvsem večja produktivnost dela, dosežena z intenzivnejšim zaposlovanjem obstoječe delovne sile. Če vzamemo to ugotovitev kot načelo naše gospodarske politike, potem je nesprejemljivo predvidevanje osnutka republiškega plana, da se bo število zaposlenih povečalo za 3,6%, pri tem pa znaša priliv novih generacij v aktivno prebivalstvo komaj 1,6%. To pomeni, da istočasno, ko govorimo o intenzivnem zaposlovanju delovne sile, predvidevamo večjo zaposlitev kot znaša naravni prirast novih generacij

v aktivno prebivalstvo, kar pomeni iskanje dodatne delovne sile izven republike. Družbeni plan naj bi predvidel povečanje zaposlenosti samo v okviru normalnega prirasta. To še tembolj zato, ker se priliv delovne sile iz drugih republik nanaša na nekvalificirano delovno silo za potrebe gradbeništva. Če pa upoštevamo nujno zmanjšanje novih investicij in to, da se bodo investicije letos nanašale predvsem na finalizacijo že začeti gradenj (kar bo zahtevalo zaposlitev kvalificirane delovne sile), je predvideni odstotek povečanja zaposlenosti tembolj nerealno. Planiranje visokega porasta zaposlenosti lahko povzroči samo novo gibanje prekomernega zaposlovanja delovne sile, kar ima lahko iste posledice kot lani — namesto intenzivnega ekstenzivno zaposlovanje delovne sile, kar bi seveda negativno vplivalo na porast produktivnosti. Intenzivno zaposlovanje delovne sile pa narekuje — kot pogoj za povečanje produktivnosti dela — da je potrebno predvsem bolje urediti zaposlovanje že obstoječe delovne sile.

Kmetijstvo spet potisnjeno v ozadje

Pripomb na osnutek plana je še precej. Omenimo samo še ugotovitve poslancev odbora za kmetijstvo in gozdarstvo pri republiškem zboru skupščine SRS, češ da je kmetijstvo v predlogu plana obravnavano precej enostransko, brez upoštevanja dejanskega položaja, v katerem je ta gospodarska panoga. Poslanci se ne strinjajo z oceno v predlogu plana, češ da obstajajo vsi osnovni ekonomski in materialni pogoji za nadaljnjo rast kmetijske proizvodnje. Ugotovili so, da se bo investicijska izgradnja v kmetijstvu znatno zmanjšala, če bodo obveljala sedanja predvidevanja. Zmanjšani obseg investicij, ki naj bi po uradnem predlogu plana znašale 17,5 milijarde dinarjev, pa ni pogoj za uspešen razvoj kmetijstva letos. Kmetijstvo se namreč kljub vsem ukrepom še vedno nahaja v težavnem položaju zaradi prezadolženosti kmetijskih organizacij in zaradi nekaterih še vedno neusklajenih cen. Predlog plana predvideva tudi povečan obseg kooperacije s kmeti, čeprav ni urejen sistem kreditiranja kooperacije, brez katerega si je težko zamisliti uspešen razvoj proizvodnega sodelovanja s kmeti. Kmetijstvu je v sedanjem obdobju treba zagotoviti ustrezno mesto v našem kreditnem sistemu ob sodelovanju komun in komunalnih bank. Vsaka, tudi prehodna stagnacija kmetijstva, so poudarili poslanci, pomeni resno ogrožanje življenjske ravni občanov, česar pri sprejemanju plana ne bi smeli pozabiti.

Kako je z materialno bazo za realizacijo planskih nalog

Na nekem sestanku je nekdo postavil tole vprašanje:

»Tovariši, ali je in koliko je materialna baza za realizacijo planskih nalog zagotovljena?«

In je slišal takle odgovor:

»Ni zagotovljena. Povsem še nikoli ni bila. Vsa dosedanja planska predvidevanja glede reprodukcijskega materiala, na primer, niso bila nikdar pokrita. Tudi letos niso in ne bodo. Naša industrija pa je v glavnem predelovalnega značaja, v mnogočem vezana na reprodukcijski material, tudi na tistega iz uvoza, zato letos lahko pričakujemo še velike težave, ki so se delno že začele. Gradbena podjetja akumulirajo v svojih skladiščih material, ki ga sploh ne rabijo. Rudniki večje dobave premoga na dobave jamskega lesa. Itd. Neke vrste naravno gospodarstvo...«

Zlata goska

Nekoč so živeli trije bratje. Dva sta bila pametna, tretji pa je šel za učitelja. Nekega deževnega dne se je najstarejši, tehnik v podjetju dobrega imena in trdnih prejemkov, peljal v svojem fiatu 1300 po cesti prvega reda in po šušmarskih poslih. Kar zagleda ob robu cestišča starega sivega mozička, ki je neobgljeno molel kvišku svoj od tobaka porjaveli palec in zaman štopal mimohiteči standard na štirih kolesih. Toda tehnik se je ošabno namrdnil ob pogledu na pensioniranega avto-stoparja in na njegove blatne in pošvedrane čevlje in premočeno obleko. »Ves avto mi bo posvinjal!« je zamrmral, pritisnil na plin in prhnil mimo obupanega starčka. Komaj pa je zavil za prvi ovinek, mu je na spolzki cesti zaneslo avto, v elegantnem slalomu je oplazil prometni znak in telefonski drog ter nepreklicno obtičal v globokem jarku.

Kmalu nato je nanoslo, da se je po isti cesti in podobnih poslih pripeljal drugi brat, trgovski potnik namazanega jezika in zajetne denarnice. Previdno je krmari svojega oppla skozi ploho in se še zmenil ni za starčka, ki mu je proseče mahal naproti. Niti luči ni zasenčil, temveč je z nezmanjšano hitrostjo izginil za ovinkom, izza katerega se je hip nato zaslišalo grozovito treskanje in presunljivo lomljenje pločevine.

Ne mine niti teden dni, ko se po taistem asfaltu pelje najmlajši, o katerem smo rekli, da je šel za učitelja. Vozil se je seveda s kolesom in se previdno držal roba, da ga prehitevača motorizacija ne bi prehudo oškropila, kajti spet je bilo kot iz škafe. Tudi on je srečal starčka, ki je drgetal ob cesti in prosil bežeče konjske sile usmiljenja. Najmlajši brat ni niti za hip okleval, ustavil je kolo, slekel od švercerja kupljeni italijanski dežni plašč in ga ponudil staremu, da ga zaščiti, dokler mu ne bi kdo ustavil. Toda glej, starček je ponujano pomoč hvaležno odklonil ter mu rekel: »Dobro srce imaš in vidi se, da se ti v žilah pretaka topla kri in ne hladni superplavi. Zato ti podarim srečo. Dobro me poslušaj! Ujemi prvo gosko, ki jo boš srečal na svoji poti. Ne boš se kesal!« In še preden je presenečeni šolnik utegnul ugibati, kakšne vrste reklama ali kviz se skrivata za temi besedami, je nenavadnega starčka bliskovito zmanjkalo, kaj bliskovito, tako hitro ga je zmanjkalo, kot zmanjka telečjih jeter v mesnici.

Z drhtečimi koljeni je najmlajši brat odkolesaril dalje na svoj seminar ali kamorkoli je bil namenjen. »Pil nisem, ker ga nimam dinarja, da bi dal za pijačo, saj je že deseti dan, odkar sem dobil plačo!« je brundal predse. »Prividov tudi nimam, kajti v našem poklicu človeka kaj kmalu mine vsak smisel za fantaziranje in sanjarjenje. Moziček je torej resničen in bo res najbolje, če ga poslušam in ubogam!«

In najmlajši brat se je dobesedno držal starčkovega nenavadnega nasveta. Ujel je prvo gosko, ki jo je srečal in se z njo poročil. Splačalo se mu je, kajti bila je hčerka trdnega obrtnika in je pri svojem očetu splosovala, da je zeta vzela k sebi v službo. Najmlajši brat zdaj briše in šteje vijake v tastovi delavnici, lepo zasluži in se mu za poldrugi vatelj bolje godi kot prej. Njegova trdosrčna brata pa je doletela pravična kazen: DOZ jima ni hotel izplačati zavarovalnine za karambolirana avtomobila, ker je leteča milica po odvzemu krvi ugotovila, da sta se obadva usedla za volan naravnost od šanka...

Konec modnega sejma

Se lansko leto se je pisalo, zatrjevalo, opozarjalo in sklepalo, da naj bi se zaradi ogromnih izdatkov in stroškov zmanjšalo število sejmov, velesejmov itd., pa je menda ostalo vse samo pri besedah, kajti komaj smo prestopili prag novega leta že se zopet postavlja stara pesem — sejm! Eden izmed otvoritvenih sejmov je bil tudi modni sejem, kateri je bil po zadnjih poročilih zelo dobro obiskan in zakaj neki tudi ne bi bil, kajti moda, moda to je tisto, ki nas drži od rojstva do smrti v šahu. Smo njeni najvdanejši, ponizni: sužnji in ni sile na svetu, ki bi nas mogla od mode odtrgati, predvsem pa nežni spol ne.

Glede mode na letošnjem modnem sejmu ni kaj reči. Izbira blaga kostumov je bila lepa, okusni so bili tudi vzorci, razstavljalcev pa je bilo toliko, da si imel vtis oziroma občutek, da je cela Jugoslavija ena sama tekstilna fabrika. Zlate, srebrne, bronaste medalje so pričale o kakovosti izdelka razstavljenega blaga. Medtem, ko je špiker pri popoldanski

se nahajam v Ljubljani ali v Beogradu.

Pri predvajanju modnih oblek na reviji sem opazil, da je manjkalo nekaj praktičnih modelov in to rečno: gospodinjje bi se predvsem razveselile lahkega krila z dvema različnima žepoma. Medtem ko bi večji žep služil za izdatke bi drugi manjši hranil dohodke. Ta model bi bil praktičnejši posebno ob koncu meseca in pa v tržnih dneh.

Moške poplinaste srajce s specialnimi zelo visokimi »poštrkanimi kroglel« bi bile posebno primerne za razne sestanke. Visoki kroglel namreč preprečujejo kinkanje.

Suknjič, lahko različnih barv, s kimono rokavi in močno ojačanimi z usnjenimi našitki na komolcih, bi našel veliko simpatizerjev. Bil bi zelo priporočljiv za one, ki želijo napredovati v službi. Upokojenci bi si z zadovoljstvom osvojili model »spufan«. Prednost tega modela bi bila v tem, da se velikosti žepov prišijejo na obleko šele po prijetju pokojninske odločbe.

Se in še bi lahko našteval vzorce modelov za našega potrošnika, toda ker navedeni modeli še niso osvojeni, se moramo zaenkrat zadovoljiti s tem, kar imamo.

Grega

Zadoščanje

Cenceljnov Tomaž se je preteklo jesen oblekel od peta do frizure: omislil si je nove čevlje, tri pare nogavic, več kompletov spodnjega perila in — kar dve obleki. Ne boste mi verjeli, toda govorim vam detergentsko čisto resnico: za vse skupaj ni dal niti dinarja! Še več: tisti, ki so ga oskrbeli z vso to garderobo, mu že nekaj časa plačujejo hrano in tristo dinarjev na mesec, da jo nosi. Kajti čevlji so močni, okovani, nogavice zelene kot pomladanska trava, perilo oštevilčeno, obleki pa pristne »sivomaslinaste boje«. Mogoče se je že marsikateremu bralcu posvetilo, prižgimo luč še drugim: Cenceljnov Tomaž je preteklo jesen odrajal na odsluženje vojaškega roka...

S Tomažem pa je tako: že od nekdaj je težko vstajal. Budilka ga je dostikrat zaman drezala iz tople postelje in delavski avtobus ni le enkrat odpeljal na siht brez njega. Zato je fantu jutranje vstajanje največja tegoba novega življenja v kasarni. Drugače ga vsi cenijo kot dobrega tovariša in prizadevnega vojaka, celo deseterji imajo o njem lepo mnenje, toda jutranje vstajanje...

V Tomaževem garnizonu ni trobentača, pa si morajo pomagati s kosom stare tračnice, na katero pomočnik dežurnega oficirja ob petih jutraj prizadevno tolče nežiprosno budnico. Na prvi bing Tomaževu telo kar vzdrhti od groze, da zaječi stara železna postelja, od katere ga hoče kruta usoda ločiti. Na drugi bong prve svetlomodre pižame že skačejo izpod odej, To-

maž pa še vedno upa, da se mu vse skupaj le sanja. Toda tretjemu bing se pridruži še odločni glas sobnega starešine in Tomaž se mora sprijazniti z resničnostjo. Na četrtri bong se prične tudi on buditi...

Vse, prav vse se zdi Tomažu lažje od nesrečnega vstajanja. Brez obotavljanja bi odstopil svojo porcijo za deset minut sladkega podaljška, zanj bi prostovoljno oribal hodnik, bil vsak dan redar. Ali nič ne pomaga! Med Tomaževе najslajše sanje sodijo one, da so neznanci ukradli nesrečni kos železa in ga prodali Dinosu. Večkrat se budi že ob štirih in v polsnu preži, kdaj se bo pričelo...

In tako gre iz dneva v dan. Jeza na nedolžno kovino se v Tomažu nabira, z lastnimi zobmi bi jo zgrizel, ko bi jih imel, pa nosi že od neke davne nogometne tekme protezo. Ono jutro ga je običajni bing-bong še posebej razkačil. V onemoglem besu se je skobalal iz postelje ter med zvijanjem njem in odej nekaj zagrizeno tuhtal. Tik pred odhodom na jutranjo fizkulturo pa se mu izvije iz junaških prsi zmagoslaven krik:

»Že vem, kako bom naredil, ko pridem domov na odsustvo! Poiskal bom kos starega železa, ga obesil na hruško pod svojim oknom, kupil bratcu veliko čokolado in mu velel, naj od rane zore do poznega popoldneva vsake četrt ure neusmiljeno udriha po njem. Pa bomo videli, kdo bo vstal, primojkoko!«

CUK V TRÁNZISTORJU

HITLER V PISARNI

nih dvomov identifikiral kot truplo ADOLFA HITLERJA. Če sem bil od leta 1945. pa do danes tiho, je treba iskati vzroke predvsem v tem, ker sem menil, da ni bistveno to, da sam govorim o tem. Vendar, ko sem slišal verzijo, da je Hitler še živ in da čaka 8. maj 1965. leta, ko ga odgovornost za zločine ne bi več doletela, je potrebno, da izjavim, da sem popolnoma prepričan, da se Adolf Hitler nikoli več ne bo vrnil.

Poziv

V začetku maja 1945. leta je bil Berlin v plamenih. Starci, žene, otroci, vojaki, ranjenci so prihajali postopoma v bolnišnico »Scharitte«, kjer sva skupaj s profesorjem brez predaha amputirala noge in roke. Sladek vonj krvi se je mešal z vonjem dima in trupel, ki so razpadala.

Mislil, da je bil 2. maj, ko me je profesor poklical v svojo pisarno. Sedel je v majhni sobi, obkrožen s sovjetskimi oficirji, med njimi je bil tudi en general. Po oznakah sem opazil, da so nekateri od prisotnih sovjetskih oficirjev, zdravniki. Tu je bilo tudi lepo plavalasno dekle v uniformi podporočnika. Bila je prevajalka.

— To je dr. Arnaudov — reče profesor Zauerbruch, ko je pokazal sovjetskim oficirjem na mene.

— V Reich-pisarni, — je nadaljeval, ko se je obrnil proti meni, — se nahaja truplo, ki ga je treba identificirati. To boš opravil na osnovi kontrole zob...

Sovjeti so me takoj odpeljali, tako da nisem imel niti časa, da bi si slekel bel plašč. Pred bolnišnico nas je čakal avtomobil. Usedel sem se v črni mercedes poleg sovjetskega generala. Po kratki vožnji smo stopili na dvorišče Reich-pisarne, se povzpeli preko ruševin do postopja in naprej do zadnjega dvorišča. Spustili smo se po stopnicah in na začetku hodnika sem zagledal nekaj zogljenega, kar je bilo pokrito s šotorskim krilom.

Do tega trenutka Sovjeti z menoj niso spregovorili niti besede. Toda naenkrat me je general vprašal preko tolmača:

— Kolikokrat ste videli Hitlerja?

Ustrašil sem se. Morda Sovjeti mislijo, da sem bil osebni Hitlerjev zobozdravnik. Toda v resnici sem Hitlerja videl samo na slikah in enkrat od daleč na ulici.

Stali smo pred zogljenim kupom. Eden izmed oficirjev je odmaknil šotorsko krilo. Pred menoj je ležalo truplo, sključeno in na mnogih mestih zogljenelo do kosti.

Identifikacija

Toda kljub temu sem uspel, da ugotovim, kje je glava, telo, noge in roke, toda vse je bilo tako zogljenelo, da tudi sodnijski zdravnik ne bi ugotovil ali gre za moško ali žensko truplo. Ogenj se ni izognil niti najmanjšemu delčku kože. Lasje, nos in ušesa so bili požgani. Pož-trupel, ki sem ga brez vsakršnega je bila tudi obleka.

Opazil sem, da so bili zob-jeti so takoj pazljivo začeli pregledovati kartone in rentgenske posnetke. Odkrili so posnetke GÖRINGA, HIM-LERJA in drugih poglavarjev Tretjega Reicha. Končno so odkrili tudi Hitlerjeve posnetke. Vzeli so še neke druge dokumente, toda niso mi pustili, da bi jih pogledal.

— Ali je to Adolf Hitler — me je vprašal general.

— Tako ne morem identificirati trupla — sem odgovoril in dodal — nikoli nisem imel nikakršnih zvez s Hitlerjem. Če najdemo rentgenske posnetke zob, kot tudi karton zobozdravniških popravil, bi vam morda lahko pomagal.

— Kdo je bil Hitlerjev zobozdravnik? — me je ponovno vprašal general.

— To je profesor Hugo Blazek, uradni zobozdravnik SS-odreda — sem odgovoril.

Rentgenski posnetki

Hitro smo prišli v ordinacijo profesorja Blazeka. Sov-

Končno, ko sem primerjal poslednji zob s posnetkom, sem rekel generalu: — Ni nobene skrivnosti, to je truplo Adolfa Hitlerja. Sovjeti so mirno poslušali mojo izjavo in nato so me z avtomobilom odpeljali nazaj v bolnišnico.

Kasneje sta me obiskala dva Amerikanca, ki sta mi rekla, da delata za ameriško obveščevalno službo. Zahtevala sta od mene, da jim povem vse, kar sem delal na dvorišču Reich-pisarne. Danes vem, da sem identificiral truplo Adolfa Hitlerja in zato me je pred nedavnim presenetila fotografija Hitlerjevega trupla v vseh svetovnih časopisih.

To je Hitler

Identifikacija je trajala nekaj ur. Vsako mojo izjavo je prevajalec podrobno raztolmačil. Potrdili pa so jo sovjetski zdravniki, ki so delali z menoj.

Privedil M. Z.

Identificiral sem Hitlerjevo truplo

V časopisu »Der Spiegel« nemški zobozdravnik dr. Mihael Arnaudov opisuje, kako je 1945. leta na dvorišču Reich-pisarne identificiral Hitlerjevo truplo. Članek je zanimiv predvsem zaradi tega, ker omenjeni zobozdravnik trdi, da je fotografija Hitlerjevega trupla, objavljena najprej v sovjetskem in kasneje tudi v svetovnem tisku, falsifikat.

Leta 1945 sem delal kot asistent profesorja Zauerbrucha, kirurga v bolnici »Scharitte« v Berlinu. Na dan 2. maja mi je profesor ukazal, da pomagam sovjetskim ranjencem. Po sovjetskem nalogu sem pregledal v Reich-pisarni eno izmed trupel, ki sem ga brez vsakršnega

Hitler v Parizu leta 1940

Letos pleteni in kvač- kani izdelki

Večerna obleka je ob izrezu pošita z umetnimi biseri. Morda je dekolte na sliki malce drzen, za naše plesne dvorane si bomo omislile raje bolj solidnega. Ali ne?

Efektna je obleka s kvačkanimi rokavi in ovrtnikom. Rjavolaskam bo zelo lepo pristojala bela barva. Če si bomo izbrale obleko (seveda tudi kvačkanje) v črni barvi, bomo dosegle prav poseben kontrast h koži.

Pletenje

Verjetno tako star kot pletenje, pa vendar vedno sveže in mladosten je vzorec — kit. Letos pa je sploh zelo zelo moderen. Omislili si ga bomo ne le pri pletenih dolgih smučarskih puloverjih, temveč tudi pri pletenih oblekah. Delo je sicer zamudno, trud je pa vedno lepo poplačan. Saj pletene obleke in puloverji so zelo topli, lepi in zelo trpežni.

Pletena obleka bo tudi pristojala predvsem ženam z ozkimi boki, ker je obleka ohlapna nam bo tudi lepo skrila pas, če ta ni najbolj vitek. Pod brezrokavno obleko bomo nosile puli ali bluzo v kontrastni barvi. Za model bomo porabile 1 kg debele volne.

Topli in moderni so izredno dolgi brezrokavniki. Nosimo jih k hlačam in pulijem v isti barvi. Brezrokavnik naj bo v kontrastni barvi.

Kar zažvoljne smo lahko, da nam je moda tako naklonjena in nas varuje pred ozeblinami in rdečimi nogami. Tembolj so nogavice debele, bolj so moderne in seveda tudi tople. Na sliki vidimo nogavice z vzorcem kit. Pletene so v dvoharvni volni. Sportno in mladostno je, če nosimo zraven enako pleten pulover.

Čas prireditve in čas športa

Je že tako, da je prav v zimskem času največ zabavnih prireditvev in me se zopet zamislimo, kaj le bomo oblekle. Moda je tudi letos naklonjena vsem. Moderne so

obleke najrazličnejših krojev najbolj cenjene. So ali v črni ali pastelnih barvah. Priznati si moramo, da so čipkasta oblačila res zelo lepa in elegantna.

Morda imamo že staro črno obleko, saj črna barva je vedno elegantna in z modnimi dodatki obleko lahko vedno osvežimo. Okrasimo jo z umetno svetlečimi okraski ali našijemo ob vratnem izrezu umetne bisere. V trgovinah najdemo med nakitom marsikaj, kar bi z malo spretnosti lepo uporabile. Črni obleki lahko našijemo npr. ovrtnik, ki smo ga sestavile iz umetnih kamnov ali kot vidimo na sliki izrez obšijemo z umetnimi biseri. Seveda, ne smemo si pa privoščiti kičastega nakita.

Letos so zelo v modi večerne obleke iz zelo prozornih svil, kot iz chiffona, cadyja in georgetta. Zelo efektne so bogato nabrane obleke z ozkimi rokavi in črnega chiffona. Pod tanko obleko nosimo nekako spodnje oblačilo iz težke svile, ki je brez rokavov ali le z ozkimi naramnicami. K taki obleki je najboljši okrasek urejena pričeska in obraz. Če smo se odločile za obleko iz svetle tkanine, ne bomo razsipne z bleščečimi okraski. Čim živahnjša je barva, tem resnejši naj bo kroj obleke. Zelo priljubljen okrasek svetlim večernim oblekam so umetne vrtnice. Priprnemo si jih za pas ali ob špiči hrbtnega dekolteja. Mlado dekle si lahko privoščiti in jo pripne ob robu rokava.

Cipke so tkanine, ki so med večernimi tkaninami

Sportna oblačila

Smučarske športne jopice nas varujejo pred vetrom, ne smejo biti preveč tople in naj bodo precej dolge. Lepo je, če je kapuca obrobljena s krznom, saj mehko krzno pristoji prav vsakemu obrazu.

Ozke hlače iz sintetičnih tkanin so si že pred leti utrole pot in tudi ostale. Pridružili so se jim še ob robu močno razširjene hlače za dom ali v koči.

Sportna zimska pokrivala so ali iz volne ali pa krznena.

Pletene nogavice z vzorcem kit

Prikupna obleka s kvačkanimi modnimi rokavi in ovrtnikom. Za obleko bomo rabile 1,20 m primerne blaga in podloge (svile) v širini 140 cm

Morda imate čas in veselje, da boste z ročnim delom v roki koristno in prijetno preživele dolge zimske večere? Saj so prav v letošnji sezoni vsi ročni izdelki zelo iskani in moderni.

Za svečane prireditve se je moda povrnila k čipkastim materialom, zato ni čudno, da je zopet odkrila lepoto kvačkanih izdelkov in jih povrnila prav v ospredje. Priznati si moramo, da so mladostni in lepi. Zelo dekorativni vzorci mrež, resetik niso

pretežki, da bi jih naredile. Težje bomo dobile le primeren sukanec, vendar če nam bo sreča naklonjena, ga bomo »staknile«.

Zelo ljubek je kvačkan pulover iz tankega belega sukanca. Puli je krajši kot so sicer puliji in rahlo oprjeja. Dolgi rokavi so poudarjeno ozki. Puli nosimo za svečane prireditve, mlada dekleta tudi k plesnim vajam; zraven pa oblečemo temno krilo, ki je nekoliko širše.

Brezrokavna pletena obleka s kitami. Puli z dolgimi in ozkimi rokavi naj bo v kontrastni barvi

Bodimo proti

ali odgovor na nepremišljeno pisanje tov. Maksa Jeza, ki skuša z diskvalifikacijo doseči uveljavitev sinhronizacije, kakor izgleda, z argumenti ne uspeva.

Najprej bi skušal odgovoriti na nekaj njegovih avtoritativnih trditev, za katere le težko, ali pa sploh ne moremo trditi, da so pravilne. Ena takih je, da tudi obrtniški filmi ne bi izgubili ničesar s sinhronizacijo, češ da ta lahko razbije samo slikovno-zvočno enotnost umetnin. Menda je vsakemu bralcu jasno, da jezik, prav tako kot obleka, dekor in glasba določa prostor, okolje, v katerem se zgodba odvija. Tudi komercialni filmi imajo svoj prostor, svoje okolje, tako da tudi pri njih predstavlja izgubo, ako jim vzamemo jezik. Menda mi ni treba dvakrat poudarjati da film, ki se dogaja v Parizu ne more nikoli dati tistega občutka resničnosti, ki ga mora dajati vsak film — ne glede na umetniške kvalitete, ako je sinhroniziran v srbohrvaščino. Poudaril bi rad, da je film na svoji revolucionarni poti osvajal množice predvsem zato, ker je dosledno vztrajal na »prepričanju gledalca, da se pred njim odvija resnično življenje, s katerim se gledalec identificira, katerega živi dve uri, in ki ga potegne dostikrat z najbolj narativnimi elementi, kot so seks, sentimentalnost in osladnost.« Pri tem pa je ravno prepričanje, da je dogajanje na platnu resnično, za film osnova. Tovariša Jezo bi ob tem rad opozoril, da je že marsikateri gledalec vrgla iz tira premaknjena kulisa, v GROFU MONTE CHRISTO II. del — avto, ki pelje mimo prizorišča dvoboja ali v DRAKUTU MASCEVALCU asfaltna cesta, po kateri drda kočija. TO SO STVARI, KI MOTIJO, KI RAZBIJAJO ILUZIJO STVARNOSTI. Menim pa, da prav tako, kot na primer premaknjene kulise, tudi tuj jezik (v tem primeru srbohrvaščina) razbije prepričljivost dogajanja. Kako naj verjamemo dogajanju v filmu (dogajal naj bi se v Londonu) kjer slišimo »jezik, kojeg razumije cjeli svet«? Prav tako kot avtomobil, asfaltna cesta in premaknjene kulise, bi nas motil tudi glas, ki tja ne sodi.

Kako pa sinhronizacija in ustava - ali ju bodo distributerji lahko uskladili?

Povsem jasno je, da distributerji, ko se odločijo za kako norost, ne kažejo nikakršnega veselja, da bi poslušali »glas ljudstva«, da bi malo bolj demokratično spoštovali nasprotna mnenja, torej lahko pričakujemo, da pri njih sinhronizacijska bolezen ne bo tako kmalu popustila in da nas bodo obsodili na nekaj let »gledanja sinhroniziranih filmov«. Torej je tovarišu Jezi lahko spuščati smešno prozorne žaljivke v obliki »svete jeze, žolča in umazanije« — on bo s pojavom sinhroniziranih filmov dokazal pravilnost svojih trditev in bo končno mučenec, ki ga okolje ni razumelo v njegovem boju za napredek revolucionarne stvari!!

Bolj zanimivo pa je vprašanje, kako se nam bodo distributerji tokrat izmuznili in nam porinili filme, sinhronizirane v srbohrvaščino. Upam, da je vsakemu bralcu znano določilo ustave, ki pravi, da ima vsak narod v naši federaciji pravico do svojega jezika, tako v šolstvu, javnem prometu ali kulturi. TE PRAVICE PA DISTRIBUTERJI DOLGA LETA NISO PRIZNAVALI. Svojih deset let so se naši filmski delavci ogorčeno borili z distributerji za slovenske podnaslove, ki smo jih potem dobili kot miloščino in še to popačene. Kako naj potem ob sinhronizaciji pričakujemo, da bodo distributerji tvegali in sinhronizirali tudi v slovenščino? Mislim, da

je tako pričakovanje brez haska, da bodo distributerji raje tvegali protustavnost, kot pa dvajsetkrat povečane stroške. In zopet se bo pričela po časopisih vojna, zopet bo trajalo precej let, preden bomo dobili klavirno slovensko sinhronizirane filme.

Takrat bomo krepko žalovali za podnaslovi

Ne samo protivljenje distributerjev, tudi možnosti in kvaliteta sinhronizacije v naš jezik je eden velikih problemov, ki jih bomo le težko rešili. Vzemimo, da bi se danes odločili za sinhronizacijo vseh filmov, ki bodo letos na sporedu. Težave, o katerih sem govoril, se bodo pričele (in tudi končale) ob dublerjih. Kje pa naj Slovenci najdemo armado dobrih dublerjev s primernimi glasovi, ko pa še pri FILMSKIH NOVOSTIH podtikajo glas, ki je nemogoč in učinkuje brutalno, aktivistično napihnjeno — enostavno, to je glas, da slabšega že ne bi moglo biti. ALI BO SINHRONIZACIJA TAKA?

Pri tem pa velja pomisliti tudi na gledalce, ki bodo prizadeti tudi finančno. Sinhronizacija je dejansko ŠESTDESETKRAT dražja (upoštevati moramo vse tri jezike), torej bo vsaka kopija precej dražja kot sedaj. Vsi vemo, da je količina gledalcev kolikor toliko stalna, kvečjemu zraste za nekaj procentov letno. Torej je logična posledica dražjih kopij zvišana cena vstopnic. To zvišanje bomo čutili vsi. IN ZATO (ker smo dovolj bogati) PRIVOSIMO SI SINHRONIZACIJO. Z ZVISAJENIMI CENAMI BOMO BLAGODEJNO VPLIVALI NA RAZVOJ IN NAPREDEK FILMA NA PODROČJU SFRJ. PODPIRALI BOMO ZAKRKNJENOST NEPISMENIH (ki jih tako kruto zapiramo vrata v kinematografe) IN IMELI BOMO CEL KUP PREPIROV V USTAVNOSTI, KVALITETI IN SMOTRNOSTI TEGA POČETJA. Ko imamo že toliko denarja, ali ni bolje, da ga damo za napredek domačega filma, za to, da bo tudi naš film postal FILM, ki nas bo dostojno zastopal v svetu. RAJE DAJMO DENAR ZA DOBRE FILME KOT DA GA ZAPRAVLJAMO ZA SLABO SINHRONIZACIJO.

S tem bi, ako se ostali strinjate, zaključil nesrečno polemiko, ki ne prinaša nikakršnih koristi in vabim vse, ki se s sinhronizacijo strinjajo ali pa ne, na delovni sestanek Osrednjega filmskega kluba (v torek 2. II. 1965 v prostorih Občinske skupščine II. nadstropje, novi trakt — SEJNA SOBA, ob 19 uri), kjer bi o vsem resno

Buster Keaton

razpravljali in potem na kratko obvestili javnost z zaključki, do katerih smo skupno prišli. S tem bo marsikaj rešeno, obenem pa bo ostal prostor za bolj pomembne stvari, kot je prepričanje dveh zagrincev.

SICER PA, V MNOGIH KAVBOJKAH ALI INDIJANARICAH GOVORE INDIJANCI SVOJ JEZIK. WINETOU PA JE TAKO SKRPUČALO, VSAJ V TEJ IZVEDBI, DA OB NEMOGOČEM DEKORU, SLABI IN NEDOMISELNI IGRI, TER REVNEM SCENARIJU NI PRAV NOBENE IZGUBE. AKO WINETOU REČE: »ICH HABE GESPROCHEN«. TU SE Z AVTORJEM STRINJAM.

Pogačnik Jože

Filmi, ki so in bodo na sporedu

WINETOU II. del se nam ponuja z reklamnimi izseki, ki naj bi navdušene gledalce prepričali o kvaliteti in nezanimivosti tega najprivlačnejšega, najboljšega in najbolj vzburljivega filma. No, tako nas bo srečno napadel skrupucani barvanec z naših pokrajin. Ob njem si menda marsikdo lahko predstavlja, kaj nam bo »kulturnega« prinesel sinhronizirani film. Nemščina, čeprav v Karl Mayevem delu originalni jezik, učinkuje nemogoče, smešno in večih idiotsko. Ob snemanju so sicer res prilepili na film nemški jezik, vendar, čeprav original, je tako nemogoč, da vsakega normalnega gledalca spravi v smeh. Nemščina na ameriških starih, med rdečkožnimi prebivalci skalnih predelov — vidite, to je kakor mora, ki obleži na človeku. Vse skupaj zveni tako nemogoče, da smo lahko samo srečni, da nam takih skrupucal ni treba gledati prevečkrat. KOMERCIALA, BARVICE IN »ICH HABE GESPROCHEN«, to je vse. OGLEJTE SI GA IN PONEUMLJENI BOSTE.

STIRJE NEAPELJSKI DNEVI so izredna stvaritev o trpljenju Neapeljčanov pred koncem vojne, njihovo obupano prizadevanje za razširitev problematike in situacije. Sicer filma resda še nisem videl, pisali pa so o njem drugi, sposobni ljudje, ki jim verjamem. IN ONI GA PRIPOROČAJO, HVALIJO. Zanje JE UMETNINA. MENDA GA BOSTE TUDI VI SPREJELI, ČEPRAV IMA TEŽKO NALOGO ZARADI VASEGA OKUSA — KONKURIRATI BO MORAL WINE-TUJU, PLAŽI, KICU. TO PA JE PRI NAS V TRAJNU NEMOGOČE TEŽKA NALOGA.

NA MESTO, DRŽAVLJAN POKORNI, je kakor veste, nastal po izredno uspešni TV seriji, predstavlja nam iste igralce v žal, dokaj slabši obliki. VREDNO OGLEDA.

MERLYN MONROE je resnično več kot zanimiv film, ki predstavlja mozaik igralkinih velikih uspehov, združenih v biografsko celoto. Srečanje z veliko zvezdo ameriškega filma, povečevano in žaljeno, šundom in ustvarjalnostjo, neumnostjo in naivnostjo ter neizkoriščenim talentom, bo dogodek, ki je vreden trenutka zbravnosti, trenutka, ki lahko pove več kot kilometrski članki. PRIPOROCAMI!

PLAVI ANGEL, prva verzija, nemški, bo v filmskem gledališču to nedeljo. Kvalitete: odlična igra, dober scenarij, res dobra režija. Po zvrsti melodrama, ki pa v kljub vsemu v sebi skriva trpko življensko resnico. Vsekakor daleč prekaša ameriško barvno verzijo. VREDEN VSE POZORNOSTI IN OGLEDA.

Pogačnik Jože

Mary ni videla, kako je glavni inspektor Blis izgubil za arkadami. Komaj se je zmenil za pozdrav uradnika na straži in je hitel po obojanem hodniku proti sobi predsednika. Ta šibki mož s svojo bradico, z bledim obrazom in s svojimi živčnimi navadami ni prav nič storil za svojo priljubljenost, zahteval pa je od svojih podrejenih popolno pozornost in spoštovanje.

»To je Mr. Blis,« je dejal starejši policijski uradnik mlajšemu tovarišu. »Ognite se mu, če se le da! Že preden je šel v Ameriko, je bil z njim križ, sedaj pa je kar neprenesljiv.«

Mr. Maurice Meister, ki je sedel v eni mnogih čakalnic, ga je videl, ko je šel mimo. Čelo se mu je zmračilo. Hoja tega človeka se mu je zdela tako znana.

Sam Hackitt, odpuščen kaznjeneц, se je v spremstvu policista sprehal po hodniku gor in dol. Zamisljeno se je popraskal po nosu in premišljal, kje je že srečal tega človeka.

Mr. Blis je odprl vrata v predsednikovo sobo, vstopil in jih zaloputnil za seboj. Wembury, ki je stal ob oknu in zrl na cesto, se je ozrl in mu pokimal. Pri vsaki novi kretnji mu je glavni inspektor Blis manj ugajal.

Mož z brado je stopil k mizi, ki je stala sredi sobe, vzel z nje spis in ga mrmraje prebral. V tem je vstopil službujoči uradnik in mu izročil pismo. Prebral je naslov, preden je vrgeč pismo na mizo, nato je pogledal proti Wemburyju in dejal: »Zakaj pa vodi to zasliševanje komisar? Saj to ni upravna zadeva! Medtem ko me ni bilo tu, se je marsikaj spremenilo.«

»No, pa recimo, da ima Hackitt prav, ko trdi, da ga pozna. Kdo pa ga bo še lahko identificiral?« je udaril s knjigo po mizi.

»Vi, kolikor mi je znano, ste ga po zadevi Attaman poskušal prijeto.«

Blis ga je strogo pogledal.

»Jaz? Jaz te propalce nisem nikoli videl. Ti sti dan, ko sem ga hotel prijeto, mi je obrnil hrbet. Komaj sem položil nanj roko-sek, je sedelo štiri cole moza v meni. — Kdo ga je videl?«

»Meister,« je menil Alan.

Blis je namrščil čelo. »Meister! Rad bi vedel, če bo on sploh imel kdaj priliko govoriti?«

To je bilo drugo presenečenje, ki ga je tega jutra doživel Wembury.

»Zakaj pa ne?«

Blis se je vprašanju izognil. »Nekaj bi stavil, da ga Meister ni nikoli videl takega kot je v resnici. Preveč njuha »koks«. Carovnik je spreten, to moram priznati. Raje bi imel, da ne bi nikoli zapustil Washingtona — tam sem imel vsaj mir.«

»Kaže, da se tu ne počutite posebno dobro?« je smehljaje vprašal Wembury.

»Vas bi gotovo obdržali tam,« je planil Blis, »mene pa preveč potrebujejo v Scotland Yardu.« Čeprav je Wemburyja jezilo, se je vendarle smejal.

»Vaše vedenje mi je všeč, vaša skromnost pa ne,« je dejal. »In vendar se zdi, da med nama ni velike razlike, saj, kot vse kaže, niso zločinci nič potrši, odkar ste se vrnili.«

Toda Blis se ni dal razdražiti. Bral je naslovno stran knjige, ki jo je držal v roki in je hotel ravno pripomniti nekaj zasmehljivega o

»Zaprte svoj nesramni kljun!« ga je nadrl Blis, Sam pa se je režal: »Čisto po vašem kopitu, gospod!«

»Hackitt, ne pozabite, kje ste!« ga je posvaril Alan.

Odpuščen kaznjeneц je pokazal svoje bele zobe. »Vem, Sir, kje sem. V Scotland Yardu. Pa že moram reči, da posebno udobno nimate tu. Kje pa je pravzaprav piano? Meister ga ima. In rožice, sploh vse, kar si človek more želeti.«

Če bi pogledi ubijali, bi Blis z njimi uničil kaznjence. Prav, ko se je pripravljaj na temeljit odgovor, je vstopil polkovnik.

»Dobro jutro, Sir,« ga je dobrovoljno pozdravil Hackitt. »Lepo čredo imate tu, same tatove in morilce.«

Polkovnik Walford je zatajil nasmeh. »Hackitt, od vas smo prejeli pismo, ko ste bili še v zaporu.« Odprl je mapo, vzel iz nje moder pisemski papir in bral:

»Zelo spoštovani gospod! Upam, da vas bo našlo to pisanje pri dobrem zdravju in da so tudi vsi drugi gospodje v Scotland Yardu zdravi — «

»Nisem vedel, da se je Blis vrnil,« ga je prekinil Sam. »... Mnogo se govori o Carovniku,« je nadaljeval polkovnik, »to je tisti, ki je utonil v Avstraliji. Zelo spoštovani gospod! Zdaj, ko se je poslovil od življenja, vam lahko marsikaj povem o njem, ker sem ga nekoč videl, čeprav samo za sekundo ali dve in tudi vem, kje je stanoval.«

»Res, res, Sir!« je prikimal Sam. »Stanoval sem v isti hiši kot on.«

»Ali je to res?«

»O, potem pa tudi veste, kakšen je po videzu.«

Čarovnik

Alan se je obrnil od okna. »Zadevo je imel v obdelavi predsednik, ker pa je obolel, zaslišuje namesto njega polkovnik Walford.«

»Zakaj pa ravno Walford?« je godrnjal Blis. »Saj ve o zadevi toliko kot moja peta!«

Alan je marsikaj prenesel. Vedel je, da se bo tega jutra srečal z Blisom in nametil se je, da ga povpraša o skrivnostnem obisku v Malpas Mansions. Toda Blis je bil, kot je kazalo, kaj drenove volje in prav nič razpoložen za pogovor. — In glavni urad je skoro prepričan, da je...«

Blis se je prezirljivo posmehnil.

»Carovnik?« V tem pa se je domislil nekaj drugega, kajti vprašal je: »Kdo pa je pisal iz zaporov Maidston?«

»Hackitt — možak, ki ga je poznal.«

Blis se je glasno zasmeljal.

»Hackitt? Ali mislite, da Hackitt kaj ve o njem? V Scotland Yardu so postali zelo lahko-verniki!«

Obnašanje tega človeka je bilo naravnost žaljivo. Zdelo se je, da bi rad Wemburyja razdražil.

»Pravi, da bi ga spoznal.«

»Bedarjaja!« je zaničljivo odvrnil Blis. To je le zvijača starega bahač! Ta bi natvezel marsikaj samo, da bi vzbudil senzacijo!»

»Dr. Lomond misli...« je začel Wembury, toda bradati detektiv je planil pokonci in se zadržal: »Kaj me briga, kaj misli takle policijski zdravnik! Ta človek je skrajno predrzen! Hotel mi je predpisovati, kaj naj delam.«

Wemburyju ni bilo nič znanega, da bi se bil mirni policijski zdravnik sprl z razboritim detektivom. Lomond je sposoben strokovnjak, je zatrjeval.

Blis je listal po knjigi, ki je ležala na mizi.

»To trdi sam o sebi v svoji knjigi in vi mu verjamete, ne? Bil sem dve leti v Ameriki, v pravem središču te antropološke oslarije. Naletel sem na norce, ki so več vedeli kot Lomond.«

dr. Lomond in njegovih antropoloških študijah, ko je vstopil polkovnik Walford.

»Gospoda, oprostita, da sta morala čakati name,« je dobrovoljno dejal. »Dobro jutro, Blis!«

»Dobro jutro, Sir!«

»Dospelo je pismo za vas,« je poročal Wembury.

»Da,« je godrnjal Blis, »saj to komisar lahko sam vidi!«

»Mozak, ki vam je pisal iz zaporov Maidston, je tu,« je javil Alan.

»Ah, Hackitt?«

»Saj vendar ne mislite, da res pozna Carovnika?« je posmehljivo vprašal Blis.

»Odkrito rečeno, ne. Toda, ker prihaja iz Deptforda, je vendarle nekaj možnosti, da govori resnico. Dajte, pokličite ga, Wembury! Stopil bom še do višjega komisarja in mu sporočil, da zaslišujem.«

Ko je polkovnik zapustil sobo, je dejal Blis: »Hackitt? Hm! Saj ga poznam. Pred petimi ali šestimi leti sem mu preskrbel osemnajst mesecev za vлом. To je nepoboljšljiv lažnivec!« Dve minuti nato pa so na Wemburyjevo telefonsko naročilo pripeljali v sobo nepoboljšljivega lažnivca.

Mr. Samuel Cutbert Hackitt je kazal drzno obnašanje neuničljivega Londončana. Pri njegovem vstopu ga okolica nikakor ni zmedla ali pa ga preplašila groznja Scotland Yarda, ki je visela nad njim.

Alana je smehljaje pozdravil.

»Halo, Wembury,« je vzdiknil veselo Sam. »Zdravi in dobre volje ste videti!« Potem je pozorno pogledal Alanovega spremljevalca.

»Saj poznate vendar dr. Blisa?«

»Blisa? Samovo čelo se je namrščilo. »Nekaj spremenili ste se, bi dejal. Kje pa ste našli to brado?«

Kakršnen je bil, ste hoteli reči,« je popravil Sam. »Saj zdaj je mrtev.«

Polkovnik je zmajal z glavo in možak je odprtih ust zijač vanj. Alan je opazil, kako je Hackitt spreminil barvo.

»Ni mrtev? Carovnik živi? Pozdravljeni, hvala vam!« obrnil se je proti vhodu, da bi odšel.

»Kaj veste o njem, Hackitt?«

»Čisto nič, manj kot nič!« je odgovoril Hackitt s poudarkom. »Povedal vam bom prav po pravici, brez vsakršnih čenč zarobiti* mrtvega človeka,« je dejal zelo resno Sam, »je čisto nekaj drugega kot zarobiti živega Carovnika. Na to se lahko zanesete! O Carovniku res vem nekaj — ne mnogo, le prav malo. In še tisto malo ne bom povedal. Zakaj ne? Prišel sem ravno iz pržona in Meister mi je dal delo. Živel bi rad v miru, ne da bi me kdorkoli nadlegoval.«

»Ne bodite prismojeni, Hackitt,« je vzdiknil komisar. »Če boste vi nam pomagali, bomo morda lahko tudi mi pomagali vam.«

Na Samovih ustnicah se je pojavil porogljiv nasmešek. »Ali me boste oživili, če bom mrtev?« je vprašal posmehljivo. Carovnika ne bom zarobil, pa konec. To je nekoliko prehud poper.«

»Ne verjamem, da sploh kaj veste o njem,« ga je zbadal Blis.

»Kaj vi verjamete, me peklenko malo briga,« je godrnjal Sam.

»Potem pa na dan z besedo — če kaj veste, povejte komisarju česa pa se bojite?«

»Tistega kot vi,« se je razjezil Hackitt. »Vas je že enkrat skoraj imel. Aha, zdaj se ne smeteje več. Zal mi je, da sem zaradi tega nespo-rarazuma prišel sem. Pozdravljeni vsi skupaj!«

Hotel je oditi.

»Počakajte no,« je dejal Blis.

* Zarobiti pomeni v »jeziku« zločincev toliko kot izdati koga.

RADIJSKI SPORED

VELJA OD 30. JANUARJA DO 5. FEBRUARJA 1965

Poročila poslušajte vsak dan ob 5.15, 6., 7., 8., 10., 12., 13., 15., 17., 22., 23 in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30. Ob nedeljah pa ob 6.05, 7., 9., 12., 13., 15., 17., 22., 23. in 24. uri ter radijski dnevnik ob 19.30.

SOBOTA — 30. januarja

8.05 Slovenske narodne poje »Harijski bratje« — 8.25 Zabavne melodije — 8.55 Za šolarje — 9.25 Mladi glasbeniki šole iz Zagreba — 9.45 Četrte ure s pevko Ireno Kohont — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Koncertne drobtine — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Chopin na baletnem odru — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Pojeta ženski in moški zbor Svobode iz Hrastnika — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslovanskih narodov — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Tri scene iz opere Idomelec — 18.45 S knjižnega trga — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 V soboto zvečer — 21.00 Zaplešite z nami — 22.10 Oddaja za naše izseljence — 23.05 Za prijeten konec tedna

NEDELJA — 31. januarja

6.00 Dobro jutro — 6.30 Napotki za turiste — 7.40 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.45 Iz albuma skladb za otroke — 9.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — I. 10.00 Se pomnite, tovariši — 10.30 Pesmi borbe in dela — 10.40 Nedeljski koncert lahke glasbe — 11.40 Nedeljska reportaža — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — II. 13.30 Za našo vas — 13.50 Na kmečki peči — 14.00 Danes popoldne — 16.00 Humoreska tega tedna — 17.05 Zabavni intermezzo — 17.15 Radijska igra — 18.25 Pred rojstnim dnem dveh velikih violinistov — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Naš nedeljski sestanek — 21.00 Glasba ne pozna meja — 21.30 Iz slovenske simfonične zabavne glasbe — 22.10 Melodije za lahko noč — 23.05 Nocturno

PONEDELJEK — 1. febr.

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.10 Zaplešimo in zapojmo — 9.25 Iz narodne zakladnice — 9.45 Igrajo vam tuje pihalne godbe — 10.15 Pisan orkestralni intermezzo — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pred domačo hišo — 12.30 Starejša in novejša francoska glasba — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S poti po Skotskem in Angliji — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Zborovske skladbe Antona Forsterja — 16.00 Vsak dan za vas

— 17.05 Iz opernega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Zvočni razgledi — 18.45 Družba in čas — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Nocoj ob 20.00 — 20.30 Simfonični koncert orkestra Slovenske filharmonije — 22.10 S popevkami po svetu — 23.05 Literarni nookturno — 23.15 Jazz orkestri vam igrajo

TOREK — 2. februarja

8.05 Zadovoljni Kranjci in trio Avgusta Stanka — 8.25 Od melodije do melodije — 8.55 Za šolarje — 9.25 Prizor iz opere »Mefistofeles« — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Pesmi jugoslovanskih narodov — 12.30 Iz koncertov in simfonij — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Za šolarje — 14.55 Pet minut za novo pesmico — 15.30 V torek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Predstavljamo vam jugoslovanske zabavne ansamble — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Majhen recital violinista Srečka Zaklarja — 20.20 Radijska igra — 21.07 Intermezzo z godali — 21.20 Serenadni večer — 22.10 Plesna glasba — 23.05 Iz jugoslovanske orkestralne glasbe

SREDA — 3. februarja

8.05 Glasbena matineja — 8.55 Pisan svet pravljic in zgodb — 9.10 Slovenske narodne — 9.25 Domače viže in napevi — 9.45 Vrstijo se solisti — 10.15 Melodije za razvedrilo — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Cez hrib in dol — 12.30 Iz oper nemških romantikov — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Za šolarje — 14.35 Kaj poje mladi pevci pri nas — 15.30 Dva venčka narodnih — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasba z novega sveta — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Iz fonoteke radia Koper — 18.45 Naš razgovor — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Poje Komorni zbor RTV Zagreb — 20.20 Tako pojo in igrajo v Pragi — 20.40 Italijanka v Alžiru — opera — 22.10 Nočni akordi — 23.05 Literarni nookturni — 23.15 Jazz s plošč

ČETRTEK — 4. februarja

8.05 Jutranji zabavni zvoki — 8.55 Za šolarje — 9.25 Glasbeni vedež — 9.45 Domači peče-mele — 10.15 Glasbeni sejem — 11.00 Nimaš pred-

nosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.15 Igra kvintet bratov Avsenik — 12.30 Med suitami — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 S solisti ljubljanske opere — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.30 Pihalna godba RTV Ljubljana — 15.40 Literarni sprehod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Turistična oddaja — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Odskočna deska — 18.45 Jezikovni pogovori — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Četrtek večer domačih pesmi in napevov — 21.00 Literarni večer — 21.40 Glasbeni nookturno — 22.10 S popevkami po kontinentih — 23.05 Bachov večer

PETEK — 5. februarja

8.05 Odmevi naših krajev — 8.35 Za vsakogar nekaj — 8.55 Pionirski tednik — 9.25 Igra Pihalna godba nizozemske mornarice — 9.35 Pet minut za novo pesmico — 10.15 Nastopa Komorni zbor RTV Ljubljana — 10.35 Nova na knjižni polici — 10.55 Glasbena medigra — 11.00 Nimaš prednosti — 12.05 Kmetijski nasveti — 12.30 Drobnji odlomki iz oper — 13.30 Priporočajo vam — 14.05 Radijska šola za nižjo stopnjo — 14.35 Chopinove in Brahmsove variacije na originalno temo — 15.30 Nemške narodne pesmi — 15.47 Novo v znanosti — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Petkov simfonični koncert — 18.00 Aktualnosti doma in v svetu — 18.15 Revija naših pevcev zabavne glasbe — 18.45 Ta teden v skupščinskih odborih — 19.05 Glasbene razglednice — 20.00 Zvočni mozaik — 20.30 Tedenki zunanjepolitični pregled — 20.40 Neznani Verdi — 21.15 Oddaja o morju in pomorščakih — 22.10 Za ljubitelje jazza — 23.05 Literarni nookturno — 23.15 Med partiturami Lutoslavskega in Hindemitha

K I N O

Kranj -CENTER-

30. januarja jug. nem. barv. film WINETOU II. DEL ob 16., 18. in 20. uri, premiera jug. filma NA MESTO, DRŽAVLJAN POKORNI ob 22. uri.

31. januarja nemški film PLAVI ANGEL ob 10. uri, jug. nem. barv. CS film WINETOU II. DEL ob 15., 17. in 19. uri, premiera jug. filma NA MESTO, DRŽAVLJAN POKORNI ob 21. uri

1. februarja amer. barvni CS film MERLYN MONROE ob 16., 18. in 20. uri

2. februarja amer. barvni CS film MERLYN MONROE ob 16., 18. in 20. uri

2. februarja amer. barvni CS film MERLYN MONROE ob 16., 18. in 20. uri

3. februarja jug. film NA MESTO, DRŽAVLJAN POKORNI ob 16., 18. in 20. uri

Kranj -STORZIC-

30. januarja amer. barvni CS film VELIKA ZEMLJA ob 15., 18. in 21. uri

31. januarja ital. barv. CS film HERKULES IN LIBLIJSKA KRALJICA ob 10. in 14. uri, jug. nem. barv. CS film WINETOU II. DEL ob 16. uri, amer. barv. CS film VELIKA ZEMLJA ob 18. uri, premiera amer. barv. CS filma MERLYN MONROE ob 21. uri

1. februarja jug. nem. barv. CS film WINETOU II. DEL ob 16. in 18. uri, premiera franc. CS filma JULES IN JIM ob 20. uri

2. februarja amer. barvni CS film STIRJE APOKALIPTICNI JEZDECI ob 15.20 in 20. uri, jug. nem. barv. film WINETOU II. DEL ob 18. uri

3. februarja amer. barvni CS film VRNITEV V MESTICE PEYTON ob 15.30, 18. in 20.30 uri

Štrazišče -SVOBODA-

31. januarja jug. nem. barv. CS. film WINETOU II. DEL ob 10. uri

3. februarja amer. barvni CS film MERLYN MONROE ob 19. uri

Kropa

30. januarja amer. barvni film ZADNJI VLAK IZ GÜN HILLA ob 20. uri

31. januarja amer. barvni film ZADNJI VLAK IZ GÜN HILLA ob 15. in 19.30

Cerklje -KRYAVEC-

31. januarja ital. barv. CS film LJUBEZEN NA MEJI SVETA ob 16. in 19. uri

Preddvor

30. januarja nemški film ZALJUBLJENA DETEKTIVA ob 19. uri

Naklo

31. januarja ital. barv. CS film BAGDADSKI TAT ob 16. in 18.30 uri

Gorje

31. januarja nemški film ZALJUBLJENA DETEKTIVA ob 16. in 18.30

Podnart

30. januarja nem. barvni film GRASČINA STRAHOV ob 17. uri

31. januarja ital. film SNEGULJČICA IN 7 SKRATOV ob 15. uri

Jesenice -RADIO-

30. do 31. januarja ital. barv. film TARAS SIN ATILE

1. februarja nemški film MOJA DRAGA OSTANI Z MENOJ

2. do 3. februarja franc. film MIKAVNA LAZNIKVA

4. do 5. februarja amer. barv. film VOHUN NA POVELJE

Jesenice -PLAVZ-

30. do 31. januarja franc. film MIKAVNA LAZNIKVA

1. do 2. februarja ital. barv. CS film TARAS SIN ATILE

5. februarja poljski film ZAKONSKI PREPIR

Zirovnica

30. januarja amer. VV film OBDOBJE ZAKONSKEGA PRIVAJANJA

31. januarja amer. barvni CS film KO ZVONIJO ZVONOVI

3. februarja ital. barv. CS film TARAS SIN ATILE

Dovje-Mojstrana

30. januarja amer. barvni CS film KO ZVONIJO ZVONOVI

31. januarja amer. VV film OBDOBJE ZAKONSKEGA PRIVAJANJA

4. februarja ital. barv. CS film TARAS SIN ATILE

Koroška Bela

30. januarja poljski film ZAKONSKI PREPIR

31. januarja franc. barvni CS film GROF MONTE CHRISTO II. DEL

1. februarja francoski film MIKAVNA LAZNIKVA

Krajska gora

30. januarja poljski film ZAKONSKI PREPIR

4. februarja francoski film MIKAVNA LAZNIKVA

Radovljica

30. januarja amer. barvni film PAST ZA STARSE ob 20. uri

30. januarja ital. film SNEGULJČICA IN 7 SKRATOV ob 18. uri

31. januarja amer. barvni film PAST ZA STARSE ob 15., 17.30 in 20. uri

31. januarja ital. film SNEGULJČICA IN 7 SKRATOV ob 10. uri dopoldne

2. februarja danski film SPOPAD ob 18. in 20. uri

3. februarja nem. jug. barv. CS film WINETOU II. DEL ob 18. in 20. uri

Zanimivosti

Edinburški astronomi v Italiji

Slabi vremenski pogoji so prisilili edinburške astronome, da bodo v kratkem pričeli z gradnjo astronomskega observatorija v Albanskih gorah jugovzhodno od Rima. Novi teleskop bodo postavili na gori Porzio nedaleč od mesta Frascati in bo služil predvsem za opazovanje zvezd s šibko svetilnostjo.

Astronomi so se odločili za observatorij v Italiji samo zaradi tega, ker ima mesto Edinburg v letu samo približno 10 jasnih noči in 50 s šibko oblačnostjo. Nasprotno ima Monte Porzio medtem približno 150 jasnih noči in 190 noči z rahlo oblačnostjo. Novi teleskop bo nared leta 1966.

Strehe iz nerjavečega jekla

Najnovejši material za pokrivanje streh je sedaj nerjaveče jeklo in sicer debeline komaj 0,35 mm. 1 m² površine tehta komaj 2,6 kg. Gradbeniki so se odločili zanj posebno zaradi tega, ker so Švedi izumili avtomatizirano napravo za varjenje jeklenih delov na sami strehi.

Varilna naprava zvari avtomatično 4,5 m nerjavečega jekla v minuti, zvarki absolutno ne propuščajo vode tudi na povsem vdoravni strehi, hkrati z varjenjem pa lahko jeklo poljubno tudi zakrivijo.

Nova jeklena streha je primerna za najtežje klimatske pogoje, potrebuje zelo malo nege in prekaša na splošno vse dosedanje gradbene materiale.

Sredstvo proti plevelu

Več kot 4.000 ha obdelovalne površine zemlje zasajene s korenjem so lani Francozi zaprosili s sredstvom za uničevanje plevela. Obdelovalna površina je dala lani četrtino pridelka korenja v državi, letos pa predvidevajo celo polovico. Uničevalno sredstvo za plevel je herbicid, ki ga je razvil podjetje Du Pont v ZDA.

Sredstvo učinkuje na liste in korenine, zato ga lahko uporabijo pred in med rastjo plevela. Uspeh je najboljši, če močan dež enakomerno razdeli herbicid po zemlji. Uspešno učinkuje proti večini vrst trav in okoli 20 vrstam širokollstnega plevela. Sredstvo bodo koristno uporabili tudi pri koruzi.

Večja produktivnost z glasbo

»Z glasbo gre vse bolje...«, tako se prične neka znana popevka. Dejansko so tudi pri industrijski proizvodnji spoznali, da pri fizičnem delu glasba precej prispeva k večji delovni vnemi in storilnosti zaposlenih. To so dokazali tudi s statistikami. »Funkcionalno glasbo«, kot strokovno imenujejo to vrsto glasbe, so sovjetski psihologi dobobra raziskali. Na podlagi številnih opazovanj in statistik so sestavili najuspešnejši program, ki je pravzaprav konglomerat več vrst glasbe z določenim tempom, instrumentacijo in določeno zasedbo orkestru. Najvažnejše pri izbiri nove »delavske« glasbe je izbira programa.

Zanimivo je, da ni vseeno, kdaj so glasbo predvajali. Največ uspeha so dosegli pred začetkom dela in po končanem odmoru, ko vsak delavec rabi nek določen čas »za ogrevanje«, da doseže svojo običajno največjo storilnost. Z glasbo so ta čas občutno skrajšali.

Velik uspeh so poleg tega dosegli tudi ob tistih trenutkih, ko so se pri delavcih pokazali prvi znaki utrujenosti.

Največji tanker na svetu

V norveški ladjedelnici »Rosenberg Mekaniske Verksed« so lani splovili »Berge Bergesen«, največji tanker na svetu. Tanker je last norveške ladijske družbe in ima nosilnost 110.000 brt. Poganja ga diesel motor 23.000 PS in doseže polno obremenjen hitrost 16 vozlov. Ladja je 260 m dolga, 39 m široka in razdeljena na 27 tankov za gorivo. Seveda ji ne manjka najnovejših navigacijskih in radijskih naprav, poleg tega pa ima še kompletno napravo industrijske televizije kot pomožno navigacijsko sredstvo za gibanje v ožinah.

Najpomembnejša je avtomatizacija upravljanja. V primerjavi z največjo ladjo sveta »Queen Elizabeth«, ki ima nekaj nad 80.000 brt in v strojnem delu zaposlenih 450 mož posadke, ima »Berge Bergesen« za svojih 110.000 brt samo 25—30 mož.

Ladijska družba je naročila v isti ladjedelnici še dve enaki ladji.

Elastično kolo

Kolo — kot sestavni del voz — je eno izmed najstarejših človekovih tehničnih iznajdb, vendar kot kaže, še ni doseglo najvišje stopnje razvoja. Profesorja J. B. Liljedahl in Barney Hunag z univerze Purdue v Lafayetteu sta konstruirala nov sistem in ga imenovala »elastično kolo«. Novo kolo nasproti dosežanju med vožnjo mnogo bolj duši udarce, se bolj prilagaja terenu in ima manjši pritisk na pesto (glavo, skozi katero gre os pri kolesu).

Elastična konstrukcija je namenjena predvsem za poljedelske traktorje, sodijo pa, da se bo dala razviti tudi za druga vozila. Konstruktorja sta napravila za sedaj šele preizkusni model. Oplat pri kolesu se sestoji iz jeklene vzmeti, ki pri obtežbi nekoliko popusti, tako da nastane med kolesom in tlemi večja dotikalna površina. Pesto in oplat sta vezana z napero kolesnega sklepa in učinkujeta kot vzmet ter tako dušita udarce.

Po prvih laboratorijskih poskusih na novem kolesu sta dosegla iznajditelja pri hitrosti 16 km na uro 65 odstotkov manj udarcev in 73 odstotkov manjši pritisk na pesto od vrednosti na običajnih kolesih.

Ušesa »vidijo«

Človeka je možno priučiti, da na podlagi določenih glasovnih odmevov zazna predmete na krajši razdalji. To so potrdili nedavni eksperimenti v posebnih laboratorijskih prostorih.

Poskusnim osebam so zavezali oči in jih postavili v popolnoma neakustičen prostor. Z oddajnika so usmerili snop impulzov 10 kHz valovne dolžine na določen predmet. Valovi so se odbili od predmeta. Po njihovem povratku so jih prestregla tudi ušesa poskusnih oseb. Že po nekaj poskusih so osebe določile razdaljo in tudi obliko predmetov in to skoraj natančno v razdalji enega do treh metrov. Če so jim namesto predmetov sprožili roko, so vedele natančno povedati, ali je roka odprta, ali stisnjena v pest. Odlčno so razlikovale tudi profile kovin, npr. votle cevi od polnih. Izmed usmerjenih impulzov so se najbolj obnesli kratki žvižgajoči toni. Višina tonov se namreč spremeni, čim impulz »zadene« predmet.

Sedanji poskusi so prvi tovrstni, vendar že zdaj mnogo obetajo. Končni izsledki bodo namreč osnova pri konstrukciji naprav za slepe. Tako si bo človek sam konstruiral napravo za gledanje v temi, ker ga pač »mati narava ni obdarila« s podobno napravo, kot jo že imajo nekatere živali npr. netopirji.

Resnične prigode našega sodelavca pri vojakih

Vesela V. P.

Dovolj velik

Sobotno čiščenje prostora. Adih stoji z blatnimi čevlji na stolu in briše šipe. Desetar vzroji:

»Zakaj ne daš papir na stol?«

»Druže desetare, to pa res ni potrebno! Saj sem dovolj velik, da dosežem vrh okna!«

Nemogoče

Bliža se čas prekomand in slačenja uniforme. Marsikate-ro deklirsko srce trepetaja v bojazni, da se ji njen izbraničanec ne bo nikoli več vrnil.

»Joce«, šepeta ona, »kajne, da boš ostal vedno pri meni?«

»Saj veš vendar, da je to nemogoče, ko pa imam dovolj samo do pol devetih!«

Petelinček

Boško je v vojski dobil prve naočnike v svojem življenju. Vsa četa ga pozna kot večnega prepirljivca in zdravarja, zato so vsi tihi, ko se z njimi pojavi v stroju. Njemu ni očitno nič vse, kajti ves nesrečen hodi od tovariša do tovariša, se pred nekom ustavi, ga z jeznim pogledom premeri in srdito de:

»Da mi ne zineš nitj besedice o mojih očalih, si slišal?«

Naivno

Regrutu Jožetu hlače kar nočejo stati, kajti fant je le malo preveč skupaj! Pa se napatj k četnemu starešini in ga naprosi, naj mu jih zamenja. Po daljšem brskanju v »magacinu« se oficirju le posreči najti dovolj velike hlače.

»Tele ti bodo kot po meril« pravi. »Sicer jim manjkajo vsi gumbi, toda to je kvečjemu dvajset minut dela!«

Nič ne del!« urno odvrne regrut. »Saj se lahko čez dvajset minut vrnem.«

Televizija

SOBOTA — 30. januarja

RTV Zagreb 17.40 Praviljice in bajke, 19.05 Zvoki v gibanju — RTV Ljubljana 18.25 Napoved in TV obzornik — RTV Zagreb 18.45 Tu nekje poleg vas — mladinska igra — RTV Ljubljana 19.30 Vsa-ko soboto, 19.45 Cik-cak — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Sprehod skozi čas — Evrovizija 21.00 Festival italijanskih pesmi — RTV Beograd 22.00 Rezerviran čas — RTV Liub-

ljana 22.50 Serijski film, 23.00 TV obzornik

NEDELJA — 1. februarja

RTV Ljubljana 9.30 Film za otroke — RTV Zagreb 10.00 Kmetijska oddaja — RTV Ljubljana 19.00 Film iz serije »Svetnike« — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik, 20.45 Quiz oddaja, 21.45 Poročila

PONEDELJEK — 2. febr.

RTV Ljubljana 16.40 Ruščina, 17.10 Angleščina — RTV Beograd 17.40 Francoščina — RTV Zagreb 18.10 Risanke — RTV Liubljana

18.45 TV praktikum — RTV Beograd 19.15 Tedenski športni pregled — RTV Ljubljana 19.45 Rezerviran čas — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Skopje 20.30 Glasbena oddaja — RTV Zagreb 20.40 Obredna ogrlica — TV drama — RTV Ljubljana 21.40 Naš televizijski, 21.55 TV obzornik

TOREK — 3. februarja

Ni sporeda!

SREDA — 4. februarja

RTV Ljubljana 17.40 Film za otroke — RTV Beograd 18.00 Siike sveta — RTV

Ljubljana 18.25 TV obzornik, 18.45 Dosežki znanosti, 19.15 Opera skozi stoletja, 19.45 Propagandna oddaja — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Sarajevo 20.30 Lirika — RTV Ljubljana 20.40 10 za-detkov, 21.40 Kulturna tribuna, 22.10 TV obzornik

CETRTEK — 4. februarja

RTV Beograd 11.00 Francoščina — RTV Ljubljana 16.40 Ruščina na TV, 17.10 Angleščina — RTV Zagreb 17.40 Mendov spored — RTV Ljubljana 18.25 TV obzornik — RTV Zagreb 18.45 Repor-taža, 19.15 Glasbene marzi-

nacije — RTV Ljubljana 19.45 Četrti četrtak — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Skopje 20.30 Narodna glasba — RTV Zagreb 20.40 Odprto v četrtak — RTV Ljubljana 21.45 TV obzornik

PETEK — 5. februarja

RTV Zagreb 18.10 TV sli-kanica — RTV Ljubljana 18.25 TV obzornik, 18.45 TV tribuna — RTV Sarajevo 19.15 Narodna glasba — RTV Ljubljana 19.45 TV akcija — RTV Beograd 20.00 TV dnevnik — RTV Ljubljana 20.30 Celovečerni film »Izsiljeval-ec« 22.00 TV obzornik